

[Frank Jensen]

ske om en styrkelse af et område, som har vital betydning for det danske Folketing, vital betydning for det danske samfunds omstillingsevne.

Det mener ministeren grundlæggende heller ikke. Ellers ville ministeren ikke for kort tid siden være gået til Finansudvalget for at få gennemført et bioteknologisk forskningsprogram fra 1991 frem til 1995. Så ministeren mener ikke grundlæggende, at vi ikke skal have mulighed for at påvirket en inerti, en træghed, i forskningsverdenen. Selvfølgelig skal vi det i Folketinget. Selvfølgelig skal vi have mulighed for at sætte temaer på dagsordenen også om forskningsverdenen. Men vi skal ikke som parlament, som Folketing, blande os i de enkelte forskningsmiljøers tilrettelæggelse af deres forskning. Det skal forskerne, det skal forskningsinstitutionernes ledelse. Vi er enige i, at de skal styrkes.

Selvfølgelig kan Folketinget sætte forskning i folkeoplysning og voksenuddannelse på dagsordenen, og vi kan også omprioritere nogle af de ressourcer. Når demografien og samfundets kulturelle grundlag forandrer sig og der vil være en situation, hvor voksendommen kommer til at betyde en meget større rolle uddannelsesmæssigt, skal vi selvfølgelig også kunne flytte ressourcer fra børneforskningen og førskoleforskningen til voksenuddannelsesforskningen.

Ministeren var inde på, at der kunne være problemer med at finde ressourcerne til grundforskningsaktiviteten. Socialdemokratiet vil gerne hjælpe ministeren med at finde dem inden for Undervisningsministeriets rammer, som kunne omprioriteres sådan, at vi kan finde de 5 mio. kr. til at styrke årsværkerne ude på grundforskningsinstitutionerne.

Socialdemokratiet og de øvrige forslagsstillere vil også gerne hjælpe ikke kun forskningsministeren, men også gerne kulturministeren og arbejdsministeren med at prioritere de sektorforskningsressourcer, de 3 ministerier allerede bruger i dag. Ministerierne bruger store ressourcer i dag til evaluering. Tænk på det store evalueringsprogram for 10-punkts-programmet. Tænk på de store forskningsaktiviteter, der skal sættes i gang omkring UTB/ATB-aftalen i Arbejdsministeriet.

Hvorfor ikke, hr. minister, forsøge at få en bedre ressourceudnyttelse ud af de midler, som ministerierne allerede afsætter til forsknings-,

udrednings- og evalueringsarbejde i dag, og køre dem sammen i en pulje, for det kunne jo godt ske, at Forskningsministeriet, Arbejdsministeriet, Kulturministeriet kunne have gavn af hinandens forskningsresultater. Så lad da os få dem puljet og få det bedste ud af resultaterne.

Socialdemokratiet og jeg vil gerne som forslagsstiller og fra de to øvrige medforslagsstillerpartier, Kristeligt Folkeparti og SF, takke for tilsagnet om, at vi kan diskutere det i løbet af sommeren. Vi vil tage det op i Forskningsudvalget og se, om vi på den baggrund kan få en aftale med ministeren om, at nu forhandler vi dette spørgsmål i løbet af sommeren.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Henning Rasmussen):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Forskningsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

25) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 70:

Forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af en økonomisk-økologisk kommission.

Af Aage Frandsen (SF) m.fl.
(Fremsat 24/4 90).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Økonomiministeren (Niels Helveg Petersen):

Den kreds af problemer, der er nævnt i beslutningsforslaget og i bemærkningerne til det, vil uden tvivl komme til at spille en større rolle for hele den fremtidige samfundsudvikling.

Jeg er grundlæggende enig med forslagsstilleren i, at der er et påtrængende behov for en omprioritering af arbejdet med at samordne på

[Økonomiministeren]

den ene side de økonomiske og på den anden side de miljømæssige, økologiske, statistiske opgørelser og analyser. Derfor vil jeg da også godt til indledning sige tak til forslagsstillerne, som med dette forslag giver os mulighed for at føre en diskussion om et meget centralt emne.

Det er mit indtryk fra daglig debat både herhjemme og i udlandet, at der er et stort behov for, at økonomer og miljøfolk taler sammen. Som i andre sammenhænge er tættere dialog midlet til at udrydde misforståelser og udrydde gensidige fordomme.

Jeg er f.eks. overbevist om, at miljøfolk vil opdage, at der også blandt økonomer er en stigende erkendelse af miljøproblemernes omfang og en stor interesse for, hvorledes vores miljøproblemer bedst kan angribes.

Ingen kan lukke øjnene for, at bekæmpelsen af miljøproblemerne har betydelige økonomiske aspekter, som nødvendigvis må indgå, hvis man vil anlægge realistiske vurderinger af vore muligheder.

Økonomer vil blive nødt til at have en tættere kontakt til den miljømæssige sagkundskab, når man skal arbejde med en række af disse problemstillinger. Nogle vil måske finde det lidt fremmedartet, men det bliver det ikke mindre interessant af.

I februar svarede jeg på et spørgsmål fra hr. Aage Frandsen om det samme emne. Af svaret dengang fremgik det, at vi i regeringen vier spørgsmålet her betydelig opmærksomhed. Der er faktisk sket en del i mellemtiden.

Det er således besluttet at nedsætte en arbejdsgruppe under Danmarks Statistik, der skal kortlægge mulighederne for, som det hedder, »statistisk belysning af forholdet mellem miljø og økonomi.« Dette dækker i vidt omfang de konkrete undersøgelsesområder, der er angivet i bemærkningerne til forslaget.

Arbejdsgruppen skal for det andet afgive en rapport til september. I denne sammenhæng kan det nævnes, at Danmarks Statistik sammen med Miljøstyrelsen og Skov- og Naturstyrelsen den 15. juni vil offentliggøre den første samlede egentlige miljøstatistiske publikation herhjemme. Jeg kan endelig også nævne, at sidste efterår nedsatte Danmarks Statistik et rådgivende miljøstatistisk udvalg.

Det viser den øgede indsats, der rettes imod arbejdet med miljøøkonomi, og jeg er ikke i tvivl om, at der kommer til at ske – og må ske –

en opprioritering af området i den kommende tid.

Vi skal stile imod, at Danmark på dette felt kan hævde sig internationalt, ikke mindst i EF-sammenhæng på samme måde, som vi gør det, når det drejer sig om selve miljøpolitikken. Mange miljøproblemer har jo betydelige regionale og globale sider. Derfor er det væsentligt, at der foregår en høj grad af international samordning om miljøpolitikken og de dertil knyttede økonomiske spørgsmål.

Som eksempler på problemer af regional karakter kan jeg nævne det nære havmiljø og skovdødsproblemer, mens andre spørgsmål som drivhuseffekt og ozonlag klart er globale i hele deres karakter.

For Danmarks vedkommende er EF-sammenhængen særlig fremtrædende på grund af vort høje niveau af en del afgifter af særlig betydning for miljøet som f.eks. energiafgifterne. Regeringen rundsendte i oktober sidste år et memorandum om dette spørgsmål til medlemslandenes regeringer, hvor vi fremhævede, at også afgifterne indgik i overvejelser om miljøproblemerne.

Det kan også anføres af særlig interesse for denne diskussion, at den danske regering udfolder stærke bestræbelser for, at EF's miljøagentur kan placeres i Danmark.

Tilstedeværelsen af et internationalt kraftcenter for miljødiskussionen ville kunne give en væsentlig stimulans til den danske miljøøkonomiske debat. Endelig beslutning om placeringen træffes i løbet af sommeren.

Som det forhåbentlig er fremgået, vil forholdene på en række områder ligge mere belyst til efteråret. På dette tidspunkt vil der også foreligge resultat af den regionale konference i Bergen om opfølgningen af Brundtlandkommissionen. Denne konference i Bergen indledes som bekendt om få dage.

Jeg kan fortsat ikke se, at det er særlig forstandigt at gribe dette an ved nedsættelse af en særlig kommission eller et særligt økologisk råd. Men derimod vil regeringen erklære sig villig til at give Folketinget en redegørelse i næste folketingssamling om mulighederne for at foretage miljøøkonomiske vurderinger. På grundlag af en sådan, skal vi sige første samlet redegørelse om dette problem kan Folketinget derefter vurdere, hvorledes arbejdet med disse spørgsmål bedst kan videreføres.

Frank Jensen (S):

Jeg vil gerne indledningsvis have lov at rose forslagsstillerne for at have sat spørgsmålet om de økologisk-økonomiske aspekter på Folketingets dagsorden. Vi i Socialdemokratiet har også været optaget af – og er stigende optaget af – sammenhængen mellem de økologiske og økonomiske aspekter.

Det er et godt initiativ, SF har taget til, at vi i dag i Folketinget kan få en bredere diskussion om, hvordan vi i fremtiden kan få disse to aspekter til i højere grad at spille sammen. At få dette samspil mellem økologi og økonomi er den store udfordring til de vestlige markedsøkonomier i 1990'erne for at se, om den er i stand til at være så dynamisk og spændstig, at den kan tage højde for det økologiske aspekt. Det er en af de store udfordringer, som den vestlige verden står over for, og som de nu faldne kommunistiske diktaturer i Østeuropa i høj grad har vist ikke var så spændstige at de kunne klare.

Men det er det store spørgsmål ved SF's forslag, om det er det rigtige middel, SF har fundet, til at få de økonomiske og økologiske aspekter til at spille sammen, nemlig ved at foreslå nedsættelse af en økonomisk-økologisk kommission. Målet må være, at vi får de økologiske aspekter integreret i den økonomiske tænkning, både den tænkning, som vi har som lovgivere, men også den tænkning, som økonomer, som sidder i organisationerne, i Det Økonomiske Råd og i industrivirksomheder, har, og som træffer beslutninger, som har økologiske konsekvenser.

Vi er bange for, at en nedsættelse af en økologisk-økonomisk kommission eller et økologisk-økonomisk råd kan medføre, at det bliver en sovepude, at vi tror, at vi nu har taget højde for de økologiske aspekter ved at få oprettet sådan en kommission, og så kan vi andre godt bare køre derudad på fuldt tryk med de almindelige økonomiske teorier i baglommen.

Nu har vi jo fået etableret ADAM som en af de store makroøkonomiske modeller. Nu venter vi på EVA. EVA skal være den model, som tager højde for det økologiske aspekt, nemlig en Ecological Value Assessment, deraf kommer navnet EVA. Nu venter vi på EVA, og så må vi bl.a. igennem den redegørelse, som økonomiministeren har lovet Folketinget at regeringen vil fremsætte i næste folketingssamling, finde

ud af, hvordan vi får integreret de økologiske aspekter.

Vi vil ikke afvise, at der skal et specielt initiativ til for at få gang i dette samarbejde mellem økologien og økonomien, men vi vil gerne i udvalgsarbejdet have mulighed for at arbejde med, om det er den rigtige model, SF har fundet med nedsættelse af en kommission. Vi mener også, at vi i udvalgsarbejdet nærmere skal have undersøgt de svenske erfaringer med at opstille et grønt bruttonationalprodukt. Det vil vi gerne i udvalgsarbejdet se på, fordi svenskerne nu har nogle erfaringer med, i hvert fald hvilke problemer det medfører. Det skal dog ikke være problemerne, der hindrer os, det skal være den udfordring, der ligger i den kobling, som er helt afgørende for, at de vestlige markedsøkonomier kan vise deres egentlige berettigelse.

Henning Andersen (KF):

Indledningsvis skal jeg sige, at Det Konservative Folkeparti ikke kan medvirke til dette forslags gennemførelse.

Jeg vil godt sige noget positivt til SF alligevel, for det synes jeg de fortjener, specielt om de bemærkninger, der er skrevet til forslaget. Her kan vi godt være enige om, at det er meget vigtigt samfundsøkonomisk nøje at følge sammenhængen mellem økonomi og økologi. Disse ord, som jeg har forstået er af græsk oprindelse, betyder at holde hus med tingene, og alle vi, der arbejder med disse ting til daglig, ved, hvor vigtigt og alvorligt det er, når der er betalingsbalanceunderskud, og lige så alvorligt er det selvfølgelig, når der er betalingsunderskud økologisk.

Der er sat et arbejde i gang, som også økonomiministeren har sagt, hvor en arbejdsgruppe arbejder med at belyse forholdet mellem miljø og økonomi. Det er sådan set det, forslaget handler om. Denne arbejdsgruppe har jeg forstået afgiver en rapport i det tidlige forår i år, og herudover er der andre tiltag i Danmarks Statistik sammen med Miljøstyrelsen, som kommer med en publikation om dette emne, også om kort tid.

Det vil sige, at vi, når vi kommer til efteråret, forhåbentlig vil have nogle flere og bedre oplysninger om hele dette meget store og komplicerede område, som også SF gør opmærksom på.

[Henning Andersen]

Jeg tror, det vil være meget nyttigt, hvis økonomiministeren i den næste folketingssamling vil give Folketinget en redegørelse om, hvilke muligheder man fremover kan bruge til at foretage nogle realistiske miljøøkonomiske vurderinger, som vi kan drage nytte af i vores lovgivningsarbejde, og det vil vi afvente.

Leif Hermann (SF):

Økonomisk vækst er en størrelse, som de fleste landes nationaløkonomer er overordentlig begejstrede for. Vækst er godt, fordi det giver beskæftigelse, det giver forbrugsmuligheder, og det giver velstand.

Det er kun sjældent, man egentlig forsøger at overveje, hvad omkostningerne er ved at have vækst. På en eller anden måde er det faktisk lykkedes at reducere de omkostninger, der ubestrideligt er ved økonomisk vækst i form af sociale udgifter, menneskelige nederlag og tragedier til det, man kunne kalde for uundgåelige sideeffekter, der ganske vist skal gøres så små som muligt, men som alligevel i det store og hele accepteres som noget, der er givet på forhånd. Det er slemt nok, men her er man dog blevet opmærksom på problemerne, og der er udviklet modeller, der kan konkretisere ulykkerne.

Sådan forholder det sig faktisk ikke med de omkostninger, der løber på velstandsudviklingen, når det gælder trækket på ressourcerne i den omgivende natur. Ganske vist er bevidstheden om, at naturen ikke bare stiller sig gratis og uopslideligt til rådighed, ved at dannes hos flere og flere og da også inde i økonomiministerens hoved, kan vi høre.

Men nogen seriøs indsats for at gøre prisen på den tiltagende ødelæggelse og udhuling af naturgrundlaget op har vi hidtil ikke set. Den slags overvejelser har hidtil været henvist til mere spekulative betragtninger i forskerkredse.

Det skal med det samme være indrømmet, at den øvelse også er svær og vel i visse henseender umulig at gennemføre. Hvad er eksempelvis prisen på ødelæggelsen af de sjællandske åse eller omkostningerne ved et nedpløjet vandhul eller prisen for et ødelagt helbred? Det kan ikke gøres op eller kvantificeres, men det kan man selvfølgelig, når det drejer sig om udgifter til rensningsforanstaltninger og naturgenopretning.

Man kan uden videre tælle i kroner og øre, hvad det koster at rense kraftværksrøgen eller at få Skjern Å tilbage til naturen efter mange års trofast tjeneste i det danske landbrug. Det kan også lade sig gøre at skønne over, hvad de miljømæssige konsekvenser af det tilstundende indre marked bliver. I hvert fald gør man sig nogle overvejelser om det i EF-Kommissionen, og det kan også lade sig gøre at opgøre prisen på at bevare de arkitektoniske værdier i en by som Krakow. Det ved man nogenlunde hvad det koster i dollar eller i mere eller mindre devaluerede polske zloti.

Regnskabet stilles imidlertid meget sjældent op i en anskuelig form, der gør, at man får muligheder for at tage stilling til den pris, der betales i immaterielle skader og i form af omkostninger, der påløber til beskyttelses- og reparationsforanstaltninger. I bruttonationalproduktfacettet bliver det hele til vækst.

Den gamle miljøbeskyttelseslovs afvejningsprincip var faktisk symptomatisk i så henseende. Formelt stillede man naturen op på den ene side og samfundsøkonomien på den anden.

Naturen vidste man i grunden ikke ret meget om hvordan man skulle prissætte. Det vidste man derimod, når det drejede sig om samfundsøkonomiske størrelser. Hvem der vandt det slagsmål, kan miljøministeren berette meget om i sine redegørelser om den tiltagende forarmning af den danske natur.

Regeringen har mere eller mindre helhjertet taget Brundtlandtankegangen til sig. Derfor er det også afgørende og på høje tid, at de grønne eller økologiske overvejelser finder deres faste plads i et ligeværdigt forhold til den traditionelle økonomiske tankegang.

Det skal erkendes, at vi selvfølgelig ikke alene på denne måde genskaber et anstændigt og moralsk forsvarligt forhold til naturgrundlaget, men vi tilvejebringer nogle væsentlige og nogle flere forudsætninger for det.

Skrumsager Skau (V):

Forslaget fra SF, som vi her forhandler, indeholder tre ting, nemlig at man skal vurdere den økologiske udvikling, og at man skal analysere begrebsapparatet som sådant. Derefter skal man vurdere behovet for oprettelse af et såkaldt økologisk råd på linie med Det Økonomiske Råd og vismændene dér. Når man så hører ordføreren fra SF, hr. Leif Hermann, tale om for-

[Skrunsager Skau]

skellige dele af det, så genkender jeg ikke vort eget samfund. Jeg mener i allerhøjeste grad, at vi i årene, der er gået, har sammenkædet økonomi og økologi ret så nært. Det gælder inden for kolossalt mange områder, inden for landbrug og inden for energi. Derfor føler vi i Venstre ikke, at vi har behov for at oprette en økologisk-økonomisk kommission med de tre formål, som er i beslutningsforslaget.

Vi kan altså ikke støtte forslaget, men vil gerne medgive, som også andre ordførere og ministeren har været inde på, at det er et meget vigtigt emne at se økologi og økonomi i sammenhæng.

Når vi så hører hr. Leif Hermann nævne noget om vandhuller i Danmark og her siger, at mange af de vandhuller, vi har, er resultat af, at man har brugt jorden, man har brugt ler, og man har brugt mergel, glemmer han, at mange af vores vandhuller er kunstigt oprettet.

Jeg tror, at hr. Leif Hermann blander økologi sammen med natur – altså den natur, som vi som mennesker har skabt – og måske glemmer den sammenhæng, der er, og hvad økologi står for.

Den konservative ordfører har nævnt noget om det egentlige grundlag, men økologi er videnskab om sammenhænge og funktioner i naturen, dvs. mellem miljøet og de levende organismer og mellem disse indbyrdes. Og hertil hører jo bl.a. human being, altså mennesket, som vi selv består af.

Det er et vigtigt emne, som vi, som jeg tidligere har nævnt, har beskæftiget os med i Danmark i de sidste mange år, og det vil jeg også lægge meget stærkt vægt på at vi gør i fremtiden.

Hr. Leif Hermann nævnte også, at vi skal bevare arkitekturen i Krakow. Jamen det er jo igen noget, der er kunstigt opstået. Det er noget, som mennesket har skabt, rent og skært.

Jeg mener, at vi skal fastholde sammenhængen mellem økologi og økonomi. Vi kan fra Venstres side ikke støtte forslaget om at nedsætte en økonomisk-økologisk kommission, men vi kan, som ministeren har nævnt, støtte det arbejde, som allerede er sat i gang.

(Kort bemærkning).

Leif Hermann (SF):

Jeg har ganske vist lidt svært ved at finde ud af, hvad meningen er med de antydninger og

halve påstande, hr. Skrunsager Skau kommer med med hensyn til mit indlæg. Jeg tror, hr. Skrunsager Skau er fuldstændig klar over, at der naturligvis er en sammenhæng mellem økologiske spredningsveje i det åbne land, når man har en variation i det åbne land, bl.a. i form af vandhuller. Hvis hr. Skrunsager Skau ikke er klar over det, vil jeg henvise ham til at læse bemærkningerne til miljøministerens forslag til naturbeskyttelseslov samt det efterhånden ganske omfattende materiale af publikationer og lignende, vi har fået om det åbne lands natur.

Så siger hr. Skrunsager Skau, at jeg blander økologi sammen med natur. Det kan man vist ikke, hr. Skrunsager Skau, selv ikke efter den definition, hr. Skrunsager Skau selv kom med, al den stund naturen er en del af økologien og mennesket er en del af naturen.

Dermed er vi fremme ved det næste, hr. Skrunsager Skau forsøger at gøre til et polemisk problem, nemlig at arkitekturen i den polske by Krakow er menneskeskabt. Ud over at det enten må være en banalitet eller et forsøg på at snige et eller andet med, at jeg er modstander af det menneskeskabte, ind i diskussionen, har jeg ganske vanskeligt ved at forstå, hvad det egentlig er for noget, hr. Skrunsager Skau mener med at fremhæve disse ting.

Naturligvis er det menneskeskabte også værd at bevare, og i Socialistisk Folkeparti er vi absolut ikke uvidende om, at den danske natur i det åbne land også er et kulturlandskab. Det ændrer da intet ved det forhold, at der skal være en økologisk balance i tingene alligevel.

Mogens Elvensø (FP):

Vi har en miljølov, og vi har et miljøministerium. Vi har landbrugslove, og vi har et landbrugsministerium. Vi har energilove, og vi har et energiministerium osv. Alle disse ministerier analyserer den økologiske udvikling.

Så bliver en kommission derefter et alt, alt for stort apparat at sætte i gang, når ministerier og lignende kan selv.

Men markedskræfterne styrer jo også en økologisk udvikling. En undersøgelse for nylig har vist, at det at forhandle økologiske varer har været en fiasko med underskud og usolgte varer. Kun 1 1/2 pct. af befolkningen køber disse varer. Det viser, at der er langt imellem det, fortalene for de økologiske teorier siger, og så deres handlemåder i det daglige.

[Mogens Elvensø]

Der er i dag talt meget om økologi og økologisk udvikling. Hvis man skal tænke på en stabil økologi, kender jeg kun få steder, hvor der findes en sådan, og det er på månen og i de guldørkener. Der er nemlig ingen udvikling, og dér er stabilt. Naturens økologi er ikke stabil, den udvikler sig. Når naturfolkene gerne vil have visse områder fredet, så må man ustandselig gribe ind for at holde dem på det niveau, man én gang har fastlagt var den oprindelige natur. Det viser altså, at økologi er noget mærkeligt noget.

Nærværende beslutningsforslag er et ønske om, at den lille minoritet, der kalder sig græs-rødder, skal have en enorm indflydelse på resten af befolkningen. Det nævner man også i bemærkningerne. Græsrodsbevægelser og embedsmænd f.eks. skal være repræsenteret i kommissionen.

Jeg er faktisk på embedsmændenes vegne ked af at blive slået i hartkorn med græsrodsbevægelser.

Fremskridtspartiet har stor tiltro til, at vor industri og vort landbrug selv kan varetage disse ting, og mon ikke Folketinget uden en økologisk kommission også selv kan varetage disse ting? Mon ikke man selv kan vurdere de fremsatte lovforslag? Mon ikke de er vurderet, inden de kommer frem i de ministerier, hvor de er, således at de lovforslag, som vi skal behandle i fremtiden, faktisk tager hensyn til både økonomi og økologi? Oprettelse af en økologisk og økonomisk kommission er endnu et bureaukratisk skud, og det er også et skattekrævende foretagende, som vi mener er overflødig. Derfor afviser vi forslaget.

Jørgen Estrup (RV):

Det Radikale Venstre deler den opfattelse, som er det centrale for forslagsstillerne, at økologiske problemstillinger bør placeres centralt og på linie med økonomiske overvejelser, når der skal træffes samfundsøkonomiske beslutninger.

Derfor hilser vi også SF's forslag velkommen, uanset at vi ikke kan støtte det. Det giver mulighed for at sætte fokus på et væsentligt problem.

Når private virksomheder overvejer beslutninger om at igangsætte produktion eller foretage investeringer, vil det være markedspriserne, der er afgørende for beslutningernes udfald.

Ofte vil disse beslutninger imidlertid samtidig have virkninger, som belaster miljøet. Sådanne virkninger inddrages ikke i beslutningerne, fordi de normalt ikke afspejles i markedspriserne. Kun hvis samfundet har besluttet at pålægge miljøafgifter eller lignende, vil der være taget højde for virkningerne.

Tilsvarende vil det offentlige beslutninger have betydelig økologisk effekt, men her er det mere oplagt, at der skal tages brede samfundshensyn og ikke blot lægges vægt på markedets økonomiske vurdering, jf. at man ikke kan forestille sig beslutninger om de store trafik- og energiøkonomiske investeringer, Storebæltsbro m.v., uden en indgående diskussion af de økologiske virkninger. Som bekendt indebærer det dog ikke nødvendigvis, at de økologiske hensyn tillægges tilstrækkelig vægt.

Det, der imidlertid savnes, er en systematisk hensyntagen til økologiske påvirkninger, uanset om beslutninger skal træffes i privat eller offentlig regi. Det kræver offentlig regulering, og det kræver holdningspåvirkning, men det kræver først og fremmest udvikling af relevante greber og instrumenter i den offentlige politik.

Man kan som forslagsstillerne mene, at en kommission er det rette forum til at varetage dette arbejde. Det tvivler vi imidlertid på i Det Radikale Venstre. Efter vores opfattelse er det ikke et kommissionsarbejde, men et egentligt forsknings- og udviklingsarbejde, der er brug for. En del af dette er allerede i gang, bl.a. i Danmarks Statistik, og også på privat basis er der igangsat et udredningsarbejde, sådan som det kom til udtryk gennem dette forårs udgivelse af det, der kaldes »EVA's Årsrapport '90 - Pengene og livet«. Så EVA, som hr. Frank Jensen længtes efter, er altså kommet.

Men derudover bør forskningsrådene tage opgaven op og supplere det igangværende arbejde, f.eks. gennem beslutning om at gøre samspillet mellem økonomi og økologi til et initiativområde. Dette kan dels føre til ny erkendelse på området, dels også hjælpe til afklaring af misforståelser, og det er der nok brug for.

Eksempelvis skriver Jesper Jespersen i den nævnte EVA-rapport på s. 29:

»Især bruttonationalproduktet står ofte for skud og anklages for at være et meget snæversynet velfærdsmål. Kritikerne viger end ikke tilbage for at betegne nationalregnskabskonto-

[Jørgen Estrup]

rets arbejde i Danmarks Statistik som »en intensiv øvelse i selvbedrag«.

Som så ofte før viser det sig hurtigt, at de knubbede ord bl.a. bunder i kommunikationsbrist, der med lige god ret kan henføres til begge de i diskussionen deltagende parter.«

Der er altså brug for en status på området, og der er brug for nye initiativer. Det kan den bebudede regeringsredegørelse til efteråret forhåbentlig bidrage til.

(Kort bemærkning).

Frank Jensen (S):

Jeg skal sige til hr. Jørgen Estrup, at grunden til, at jeg stadig væk længes efter EVA, hænger sammen med, at EVA endnu lader vente på sig, fordi det jo stadig væk, som det desværre også er i forholdet mellem mand og kvinde, er ADAM, der dominerer. Vi har jo ikke fået udviklet EVA-modellen, og hende venter vi stadig væk på, hr. Jørgen Estrup.

Kofod-Svendsen (KRF):

En af de betydelige rapporter, som har set dagens lys, er Brundtlandrapporten, som jeg synes har været utrolig inspirerende læsning, hvor netop det samme tema, relationen økonomi-økologi, blev behandlet og fremført utrolig visionært på globalt plan.

Den intention, som ligger bag SF's beslutningsforslag, er jeg enig i, nemlig at man får en vurdering af de økologiske konsekvenser af den enkelte beslutning.

Hvorvidt man så skal have det undersøgt, vurderet, som SF ønsker det undersøgt og vurderet, nemlig gennem en kommission, eller på andre måder – vi har hørt økonomiministerens bud – har vi ikke endeligt taget stilling til i Kristeligt Folkeparti.

Men intentionen er vi meget positive over for, og med det udgangspunkt vil vi gå ind i udvalgsarbejdet om dette forslag.

Aage Frandsen (SF):

Ministeren og flere af ordførerne gav udtryk for, at man var glad for, at debatten var rejst, og at man var enig i nogle af de problemstillinger, der rejstes. Derfor vil jeg gerne takke ministeren og flere af ordførerne for denne positive tilkendegivelse over for tankegangen i forslaget.

Når vi har stillet forslag om, at man nedsætter en kommission, ligger der selvfølgelig ikke deri, at vi mener, at de problemer, som vi skitserer, kun kan løses, hvis man nedsætter en sådan kommission.

Når jeg tænker tilbage på det svar, som jeg fik af ministeren for nogle måneder siden her i Folketingets spørgetid, og som ministeren selv refererer til, og så det svar, vi har fået i dag, synes jeg, at der er en klar, positiv melding i dag.

Jeg finder det meget positivt, at ministeren siger, at man på baggrund af det arbejde, man har i gang i dag både i Danmarks Statistik og i ministerierne, lægger op til en redegørelse her i Folketinget til efteråret.

Hvis man i ministerierne og andre steder kan finde ud af at løse nøjagtig de problemer, som vi skitserer at vi gerne vil have løst, finde ud af, hvordan man beregner de forskellige ting, og hvordan man får lavet et officielt EVA parallelt til ADAM, så er det fint, at man kan gøre det i det regi, og så er det slet ikke nødvendigt, at man nedsætter en kommission.

Derfor vil vi gerne se på redegørelsen, når den kommer til efteråret. Vi vil se på det arbejde, man har sat i gang, og på baggrund af det kan vi så tage yderligere skridt, hvis vi ikke mener, at regeringen har levet op til det, som vi havde forhåbninger om.

Det, der har været karakteristisk for diskussionen om de økologiske spørgsmål i forhold til de økonomiske, er, at det økologiske har været »det lille« i det her spil. De økologiske synspunkter har haft svært ved at trænge igennem.

Det er også karakteristisk, at når vi nu skal henvise til en rapport, der er lavet, så er den lavet uden for det officielle regi. Det er en slags græsrodsarbejde, der går i gang, og det er fint, at det på den måde påvirker samfundsudviklingen og også påvirker, hvad der sker i det offentlige regi. Derfor kan man sige, at EVA, der ved hjælp af rapporten er født, efterhånden også kan få lov til at spille en anden rolle end hidtil.

Derfor vil vi afvente redegørelsen til efteråret, og vi vil så i det udvalgsarbejde, som vi nu får mulighed for på baggrund af vores beslutningsforslag, bidrage til, at vi får draget frem, hvad der allerede er i gang.

Jeg er enig i det, som Socialdemokratiets ordfører, hr. Frank Jensen, sagde. Det er vigtigt, at vi inddrager, hvad der allerede er lavet i andre lande, at vi kender til det, bedre end vi

[Aage Frandsen]

gør i øjeblikket – det gælder nok os alle sammen – og kender til deres besværligheder med at lave det, vi kan kalde et grønt BNP. Det betyder ikke, at vi mener, at man nu skal afskaffe alt det, der er lavet igennem årene i forbindelse med den nuværende nationalregnskabsstatistik. Det skal bevares, men det skal til gengæld også suppleres med, hvad vi vil kalde en grøn nationalregnskabsstatistik.

Med disse bemærkninger vil jeg gerne takke for en positiv tilslutning til tankegangen. Jeg har klart forstået, at der ikke er tilslutning til kommissionen. Men hvis vi kan få opfyldt vore ønsker på anden måde, hvorfor skulle vi så sige, at det netop er den måde, de skal opfyldes på?

Økonomiministeren (Niels Helveg Petersen):

Både hr. Frank Jensen og hr. Leif Hermann beskæftigede sig med, om markedsøkonomien kan klare disse problemer, de miljømæssige problemer. Jeg vil godt gøre et par bemærkninger til den problemstilling.

Der er i hvert fald én ting, der er blevet soleklar i løbet af de sidste måneder, nemlig at uden markedsøkonomiens prisme kan gå det slet ikke.

Det, der er sket i de østeuropæiske lande, når vi ser netop på resourcespørgsmålene, er jo, at fraværet af en prismekanonik har ført til et ufatteligt spild og svineri med ressourcer, som også har betydet, at anvendelsen af råstoffer og energi pr. produceret enhed er den højeste, langt højere end f.eks. hos os. Og desværre har jeg den opfattelse, at de østlige lande dermed har pådraget sig en økologisk kæmpegæld, som bliver et af deres allerallerstørste problemer i de kommende årtier.

Spørgsmålet løser imidlertid så ikke det andet spørgsmål, om markedsøkonomien kan klare de økologiske problemer. Jeg tror, der er en chance for det, men det kommer jo ikke pr. automatik; det kræver meget arbejde og megen opmærksomhed omkring problemerne og også vilje til at bruge de instrumenter, som er nødvendige for at påvirke økonomien i en mere miljørigtig retning, så vi får – med det kendte udtryk – en bæredygtig udvikling. Den opmærksomhed, man må vie dette spørgsmål, er både national og international, og der er jo heldigvis ganske meget arbejde i gang.

Jeg vil godt til sidst slå fast og også understrege et ræsonnement i hr. Aage Frandsens

sidste indlæg, som jeg er meget enig i. Det, det handler om her, er ikke at nedbryde eller afskaffe den, hvis jeg må sige det, traditionelle nationaløkonomis redskaber. Der er ikke i denne diskussion noget som helst, der ville hjælpe os, hvis vi nedprioriterede arbejdet med stadig væk at udvikle de klassiske økonomiske discipliner. Det er ikke det, dette her handler om; det ville være et tilbageskridt. Det ville i øvrigt også gøre det sværere, formentlig, på et tidspunkt at gøre fremskridt for miljøøkonomi. Så det er ikke det, det handler om. Det handler om at supplere med miljøøkonomiske analyser, vurderinger, og til det brug har man selvfølgelig også behov for en udvikling af miljøstatistik.

Det vil tage lang tid, tror jeg, at raffinere de miljøøkonomiske redskaber, at udvikle dem, gøre dem brugbare, håndterlige, men det er til gengæld også netop derfor vigtigt at komme i gang hurtigt.

(Kort bemærkning).

Leif Hermann (SF):

Nu kan jeg ikke helt erindre, at jeg beskæftigede mig så forfærdelig meget med markedsøkonomiens evne til at håndtere miljøproblemerne i mit indlæg, men jeg nævnte de overvejelser, man gør sig i EF-Kommissionen vedrørende de miljømæssige aspekter af den forventede økonomiske vækst i EF-området som følge af dette her herlige indre marked, som vi jo slår portene op til den 1. januar 1993.

Men når nu økonomiministeren har været så venlig at trække det frem, så synes jeg, det også er rimeligt nok at kvittere, for det er jo fuldstændig rigtigt, det, økonomiministeren siger, at planøkonomierne er udtryk for eller i det mindste får den virkning, at man står med kæmpemæssige resourcespild og en økologisk gæld af dimensioner, som kan være ganske vanskelig for disse lande at betale tilbage.

Et meget godt eksempel på, hvor galt det går, når planøkonomien er inde i billedet, er EF's landbrugsordninger, hvor man ganske enkelt i princippet sætter folk til at producere uden at spekulere på, om der er afsætning for produkterne. Derfor er det meget afgørende, at man også, når man snakker om den markedsøkonomi, som Socialistisk Folkeparti jo også i hvert fald i en vis forstand er tilhænger af, sikrer sig, at styringsinstrumenterne er tilstrækkelig adækvate til også at tage højde for den miljømæssige udvikling.

[Lelf Hermann]

Derfor bliver denne diskussion også til et spørgsmål om diskussion af tilstrækkelig brugbare styringsinstrumenter og styringsinstrumenter, som ikke alene tager stilling til de økonomiske hensyn, men også tager stilling til de økologiske hensyn.

Jeg vil godt takke økonomiministeren for den erkendelse og så slutte af med at sige, at jeg såmænd ikke tror, at vi er særlig uenige om dette spørgsmål.

(Kort bemærkning).

Mogens Elvensø (FP):

Jeg vil gerne takke økonomiministeren for hans kraftige fortællende om, hvor godt markedskræfterne kan ordne det, for det er meget vigtigt, at man ved det.

Det er også vigtigt, at man ved, hvorledes de af staten konstruerede ordninger, dem, hvor man griber ind, kan ødelægge de økologiske forhold. Her vil jeg gerne komme med et eksempel. Jeg læste nemlig i en avis, at vindmøllerne gør Danmark til en arbejdsmaskine, der giver mennesker og dyr stress. De ødelægger de økologiske forhold for vores fugle rundt omkring. Det er meget vigtigt at vide, at de, der tror, de skal regulere samfundet, kan skade økologien lige så meget, som de angriber industrien for.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Henning Rasmussen):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Det Politisk-Økonomiske Udvalg. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

26) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 71:

Forslag til folketingsbeslutning om løn- og momsreduktion.

Af Kofod-Svendsen (KRF) m.fl.
(Fremsat 25/4 90).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Skatteministeren (Fogh Rasmussen):

Efter forslaget til folketingsbeslutning opfordres regeringen til at undersøge, hvor stor en lønsenkning der skal til for at modsvare en given momssenkning, så reallønnen kan holdes uændret.

I bemærkningerne til forslaget anføres det, at såvel regeringen som Socialdemokratiet har fundet, at indkomstpoltikken skal være et væsentligt led i løsningen af de økonomiske problemer i 1990'erne, og det anføres videre, at regeringen og Socialdemokratiet begge tænker sig indkomstpoltikken gennemført ved hjælp af skattelettelse.

Forslagsstillerne er overrasket over, at der ikke i højere grad fokuseres på moms-nedsættelse, da det ifølge forslagsstillerne især er momsen, der bidrager til det høje danske skattetryk. På den baggrund ønsker man hurtigst muligt inden de kommende overenskomstforhandlinger at få belyst sammenhængen mellem indkomstpoltik og moms-satser.

Jeg vil gerne kort knytte nogle få kommentarer til de enkelte punkter i forslaget og bemærkningerne hertil.

Det er helt afgørende for løsningen af dansk økonomis balanceproblemer, og herunder ikke mindst nedbringelse af arbejdsløsheden og fortsat opretning af betalingsbalancen, at stigningerne i lønomkostningerne i en årrække fremover ligger klart under udlandets.

Men det er også vigtigt at understrege, at det er arbejdsmarkedets parter, der har hovedansvaret for, at dette sker. De foreløbige meldinger tyder da også på, at der er en meget bred forståelse for, at den moderate linje fra indeværende overenskomstperiode skal videreføres og forstærkes, så vi kan gå ind i EF's indre marked med en styrket konkurrenceevne.

Jeg tror derfor, at arbejdsmarkedets parter selv klarer overenskomstfornyelsen. Regeringens indblanding og traditionelle indkomstindgreb er og bliver nødløsninger.

Det er derfor uheldigt, at forslagsstillerne har opfattet bemærkningerne i den publikation,